

Τον προηγούμενο μήνα είχαμε δύο σημαντικά διεθνή γεγονότα για τις κλιματικές αλλαγές: Ψηφίστηκε από το Ευρωκοινοβούλιο το «Κλιματικό – Ενεργειακό» πακέτο μέτρων, ενώ στο Πόζναν της Πολωνίας έγινε η συνδιάσκεψη του ΟΗΕ. Στόχος και ευχή όλων μας να επέλθει τελικά στη διάσκεψη που θα γίνει στην Κοπεγχάγη, φέτος το Δεκέμβριο, μια διεθνής συμφωνία για να μη «λιώσουν οι πάγοι» και ζήσει ο πλανήτης μας ανεπανόρθωτες καταστροφές.

Ζητούμενο μία διεθνής συμφωνία για τις κλιματικές

της **Δρος ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΘΕΟΧΑΡΗ***

Το πακέτο μέτρων που θα βοηθήσει την Ευρώπη να πετύχει τον περίφημο στόχο «20-20-20»: 20% μείωση των αερίων θερμοκηπίου, 20% αύξηση ενεργειακής αποδοτικότητας και επιπλέον αύξηση του ποσοστού των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας στο 20%, υιοθέτησε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 17 Δεκεμβρίου 2008.

Μιλώντας στην «Deutsche Welle» ο κ. Δήμας κάνει λόγο για «επιβράβευση» της δουλειάς που γίνεται στην Κομισιόν: «Είναι η καλύτερη επιβράβευση. Πράγματι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκτίμησε το γεγονός ότι με το πακέτο αυτό διατηρούμε πλήρως τους περιβαλλοντικούς στόχους, τους

οποίους είχαμε θέσει. Γι' αυτό είχαμε αυτήν τη συντριπτική πλειοψηφία υπέρ των προτάσεων, παρά το γεγονός ότι ήταν έξι νομοθετήματα πάρα πολύ αμφισβητούμενα στις ειδικότερες πτυχές καθενός από αυτά».

Σημειωτέον ότι η πιο σοβαρή δοκιμασία για τον Έλληνα Επίτροπο ήταν η προσπάθειά του να επιβάλει μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα στην ευρωπαϊκή αυτοκινητοβιομηχανία. Αρχικά η ίδια η βιομηχανία είχε προτείνει μέτρα αυτοδέσμευσης για να αποφύγει τη νομοθετική παρέμβαση της Κομισιόν, αλλά δεν τήρησε τις υποσχέσεις της. Ο Σταύρος Δήμας προχώρησε σε αυστηρά μέτρα, τα οποία συμπεριλαμβάνον-

ται στο νέο νομοθετικό πακέτο για την κλιματική αλλαγή.

«Είναι σαφέστατη η προτίμηση για τις νομικές ρυθμίσεις, δεδομένου ότι οι εθελοντικές αυτοδέσμευσεις, οι οποίες έγιναν στο παρελθόν, δεν είχαν τα αποτελέσματα, τα οποία είχαν τεθεί ως στόχοι» υποστηρίζει ο Επίτροπος Περιβάλλοντος. «Παρά το ότι η σχετική νομοθεσία για τις προδιαγραφές στην αυτοκινητοβιομηχανία δεν ήταν του επιπέδου της φιλοδοξίας που είχαμε στην αρχή, εν τούτοις το γεγονός ότι για πρώτη φορά θεσπίζουμε κανόνες για τους όρους εκπομπής διοξειδίου του άνθρακα είναι πάρα πολύ θετικό».

Η δέσμη μέτρων που ενέκρινε

* Περιβαλλοντολόγος - ΠΜ, Επιμελήτριας ΜΕΠΙΑΑ

Παγκόσμιες και ευρωπαϊκές επιπτώσεις της αλλαγής του κλίματος

αλλαγές

το Ευρωκοινοβούλιο δίνει στην ΕΕ μία κοινή διαπραγματευτική θέση στη Συνδιάσκεψη του ΟΗΕ για την κλιματική αλλαγή, που θα γίνει το Δεκέμβριο του 2009 στην Κοπεγχάγη. Ζητούμενο: μία νέα διεθνής συμφωνία, η οποία θα διαδεχθεί και θα βελτιώνει το «Πρωτόκολλο του Κιότο». Ο στόχος είναι ξεκάθαρος: Μία φιλόδοξη συνολική συμφωνία, η οποία θα περιορίσει τις εκπομπές των αερίων του θερμοκηπίου στα επίπεδα που συνιστά η επιστήμη. Πολλές χώρες δείχνουν αποφασιστικότητα για την ανάγκη αντιμετώπισης των κλιματικών αλλαγών και για την επίτευξη συμφωνίας στην Κοπεγχάγη.

Στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η συγκράτηση της ανόδου της θερμοκρασίας του πλανήτη στους 2°C σε σχέση με τα προβιομηχανικά επίπεδα, δεδομένου ότι πέραν του ορίου αυτού, αυξάνονται γεωμετρικά οι κίνδυνοι μη αναστρέψιμων και, ενδεχομένως, καταστροφικών πλανητικών αλλαγών.

Και όμως, σε πολλά μέρη του κόσμου έχει ήδη χρειαστεί να αντιμετωπιστούν οι επιπτώσεις της κατά 0,76°C αύξησης της παγκόσμιας μέσης θερμοκρασίας, ενώ εάν διατηρηθούν οι τρέχουσες τάσεις, η παγκόσμια θερμοκρασία αναμένεται να αυξηθεί κατά 1,8° ως 4°C στον αιώνα που διανύουμε.

Ακόμη και η κατά 2°C άνοδος της θερμοκρασίας θα έχει σοβαρές επιπτώσεις και η Ευρώπη δεν πρόκειται να μείνει ανεπηρέαστη. Η Ευρώπη έχει ήδη γνωρίσει, τον παρελθόντα αιώνα, άνοδο της θερμοκρασίας κατά 1°C περίπου, δηλαδή ταχύτερη από ό,τι ο παγκόσμιος μέσος όρος, και οι επιπτώσεις είναι σαφώς μετρήσιμες. Για παράδειγμα, οι παγετώνες λιώνουν και τα χιονοδρομικά κέντρα που βρίσκονται σε χαμηλό υψόμετρο κινδυνεύουν να κλείσουν.

Η νότια Ευρώπη προβλέπεται να γνωρίσει μεγαλύτερες ξηρασίες και μπορεί να καταστεί υπερβολικά θερμή για θερινές διακοπές. Το κύμα καύσωνα του καλοκαιριού του 2003 ευθύνεται, σύμφωνα με εκτιμήσεις, για 70.000 πρώιμους θανάτους.

Η περαιτέρω αλλαγή του κλίματος θα έχει σοβαρές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον της Ευρώπης, καθώς και σε όλα σχεδόν τα στρώματα της κοινωνίας και τους τομείς της οικονομίας, συμπεριλαμβανομένης της γεωργίας, της δασοπονίας, της αλιείας, του τουρισμού και της υγείας. Οι παράκτιες περιοχές, οι χαμηλού υψομέτρου εκβολές και οι πυκνοκατοικημένες κοιλάδες ποταμών ενδέχεται να πληγούν ιδιαίτερα από συχνότερες και αιφνίδες και πλημμύρες. Επίσης, η

αλλαγή του κλίματος θα μπορούσε να προκαλέσει σημαντικές μετακινήσεις πληθυσμών, ακόμη και σε γειτονικές περιοχές.

Οφέλη της προσαρμογής

Λόγω των ανωτέρω τρεχουσών και μελλοντικών επιπτώσεων, η προσαρμογή στην αλλαγή του κλίματος αποτελεί πλέον ένα απαραίτητο συμπλήρωμα του περιορισμού των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου. Η έγκαιρη κινητοποίηση για την προσαρμογή στην αλλαγή του κλίματος θα μπορούσε να αποφέρει σαφή οικονομικά οφέλη και να αποτρέψει ενδεχόμενες κοινωνικές αναταραχές, προλαμβάνοντας τις τυχόν ζημιές και ελαχιστοποιώντας τις απειλές για τα οικοσυστήματα, την υγεία του ανθρώπου, τις περιουσίες και τις υποδομές. Επίσης, η προσαρμογή θα μπορούσε να δημιουργήσει νέες οικονομικές ευκαιρίες, όπως είναι οι νέες αγορές καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών.

Επιλογές δράσης σε επίπεδο ΕΕ

Όλοι οι δραστηριοποιούμενοι φορείς πρέπει να συμμετάσχουν ενεργά στην προσαρμογή στην αλλαγή του κλίματος, ενώ ο αποτελεσματικός συντονισμός των μέτρων σε επίπεδο κρατών - μελών, περιφερειών και κοινοτήτων, θα συντελέσει αποφασιστικά στη συγκράτηση των σχετικών δαπανών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι σε θέση να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη στήριξη των προσπαθειών προσαρμογής, με κατάλληλες ρυθμίσεις των σχετικών πολιτικών, την κάλυψη των γνωστικών κενών και το συντονισμό των στρατηγικών.

Σε ορισμένους τομείς, όπως η γεωργία, η διαχείριση των υδάτων, η προστασία της βιοποικιλότητας

και η αλιεία, έχει συντελεστεί σημαντική ολοκλήρωση σε επίπεδο ΕΕ μέσω της ενιαίας αγοράς ή των κοινών πολιτικών. Είναι, επομένως, λογική η ενσωμάτωση στόχων προσαρμογής στις πολιτικές που ασκούνται στους εν λόγω τομείς, καθώς και στα χρηματοδοτικά προγράμματα της ΕΕ, για παράδειγμα στα προγράμματα που αφορούν την περιφερειακή ανάπτυξη, τη γεωργία, την αλιεία, τις κοινωνικές πτυχές, την έρευνα και την αγροτική ανάπτυξη.

Η Πράσινη Βίβλος της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή προβλέπει την εξέταση τεσσάρων αξόνων δράσης προτεραιότητας:

- πρώιμες δράσεις για τη χάραξη στρατηγικών προσαρμογής σε τομείς όπου το σημερινό γνωστικό επίπεδο είναι ανεπαρκές,
- ενσωμάτωση των αναγκών της παγκόσμιας προσαρμογής στις εξωτερικές σχέσεις της ΕΕ και οικοδόμηση μιας νέας συμμαχίας με τους ανά τον κόσμο εταίρους,
- κάλυψη γνωστικών κενών σχετικά με την προσαρμογή και με την υποβοήθηση της έρευνας σε επίπεδο ΕΕ και της ανταλλαγής πληροφοριών,
- σύσταση ευρωπαϊκής συμβουλευτικής ομάδας για την προσαρμογή στην αλλαγή του κλίματος, της οποίας αποστολή θα είναι η ανάλυση συντονισμένων στρατηγικών και δράσεων.

Τη δέσμη μέτρων για τις κλιματικές αλλαγές και την ενέργεια, με την οποία η ΕΕ θέλει να εκπληρώσει έως το 2020 τους περιβαλλοντικούς στόχους που έθεσε το 2007, ενέκρινε στις 17/12/08 το ΕΚ. Στους στόχους αυτούς συγκαταλέγεται η μείωση κατά 20% των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, η αύξηση κατά 20% της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και η αύξηση κατά 10% της χρήσης των βιοκαυσίμων.

Σύστημα εμπορίας

Το αναθεωρημένο σύστημα εμπορίας εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου αποτελεί ένα βασικό μέσο για την εκπλήρωση του στόχου της ΕΕ για μείωση των εκπομπών. Θα εφαρμοστεί από το 2013 έως το 2020 και θα επιτρέψει τη μείωση κατά 21% των εκπομπών, σε σχέση με αυτές του 2005. Το σύστημα εμπορίας θέτει αφενός ένα όριο στις εκπομπές και αφετέρου επιτρέπει στους συμμετέχοντες να αγοράζουν και να πωλούν, εντός αυτού του ορίου, δικαιώματα εκπομπής.

Το σύστημα εμπορίας καλύπτει αυτή τη στιγμή 10.000 εγκαταστάσεις στους τομείς της ενέργειας και της βιομηχανίας, οι οποίοι είναι από κοινού υπεύθυνοι για τις μισές σχεδόν εκπομπές του διοξειδίου του άνθρακα και το 40% των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου. Το υπόλοιπο 60% θα καλυφθεί από τη νομοθετική ρύθμιση για τον επιμερισμό των προσπαθειών.

Κατά την πρώτη και δεύτερη περίοδο του συστήματος εμπορίας (2005-2012), η μεγάλη πλειοψηφία των δικαιωμάτων διατίθεται δωρεάν στις εγκαταστάσεις. Η αναθεωρημένη οδηγία προβλέπει τη δημο-

πράτησή τους με αρκετές, όμως, εξαιρέσεις, τις οποίες ζήτησε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 12 Δεκεμβρίου.

Επιμερισμός προσπαθειών

Η απόφαση σχετικά με τον επιμερισμό προσπαθειών υποχρεώνει τα κράτη - μέλη να θέσουν εθνικούς στόχους, προκειμένου να μειώσουν, μέχρι το 2020, τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου που προ-

έρχονται από πηγές, οι οποίες δεν καλύπτονται από το σύστημα εμπορίας, όπως είναι οι οδικές και οι θαλάσσιες μεταφορές, η γεωργία και οι οικοδομές.

Οι πηγές αυτές ευθύνονται για το 60% περίπου του συνόλου των αερίων του θερμοκηπίου στην ΕΕ. Κατά συνέπεια, στόχος της απόφασης για τον επιμερισμό των προσπαθειών είναι να μειωθούν οι συγκεκριμένες εκπομπές τουλάχιστον κατά 10% στο χρονικό διάστημα μεταξύ του 2013 και του 2020. Θα συμβάλει έτσι στο γενικότερο στόχο της ΕΕ για μείωση κατά 20% των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου μέχρι το 2020. Είναι η πρώτη φορά διεθνώς που λαμβάνεται μια τέτοια απόφαση. Για την Ελλάδα και την Κύπρο οι στόχοι που τέθηκαν είναι -4% και -5% αντιστοίχως.

Αποθήκευση του διοξειδίου του άνθρακα

Η δέσμη μέτρων περιλαμβάνει και μια οδηγία που θέτει το νομικό

Εκπομπές αυτοκινήτων

Σύμφωνα με έναν νέο κανονισμό, μέχρι το 2012 οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, για τις οποίες ευθύνεται η αυτοκινητοβιομηχανία, θα πρέπει να μειωθούν συνολικά στα 120 γρ./κλμ. (από τα 160 γρ./κλμ. που είναι σήμερα). Στο πλαίσιο αυτό, καθορίζεται ένας μέσος στόχος 130 γρ./κλμ., για τα νέα

επιβατικά αυτοκίνητα, που θα πρέπει να επιτευχθεί μέσω βελτιώσεων στην τεχνολογία των κινητήρων των αυτοκινήτων. Για τα υπόλοιπα 10 γρ./κλμ. ο κανονισμός προτάσσει άλλες τεχνικές βελτιώσεις, όπως καλύτερα λάστιχα ή μεγαλύτερη χρήση των βιοκαυσίμων.

Ο κανονισμός περιλαμβάνει επίσης:

- Έναν μακροπρόθεσμο στόχο για τα νέα επιβατικά αυτοκίνητα: μείωση των εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα στα 95 γρ./κλμ. έως το 2020.

- Μεταβατικούς στόχους για τους κατασκευαστές: μείωση των εκπομπών (σε σχέση με τους συγκεκριμένους στόχους κάθε κατασκευαστή για μείωση των εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα), κατά 65% έως τον Ιανουάριο του

Τι προβλέπει το «κλιματικό -ενεργειακό» πακέτο μέτρων που ψήφισε το Ευρωκοινοβούλιο

2012, κατά 75% έως τον Ιανουάριο του 2013, κατά 80% έως τον Ιανουάριο του 2014 και κατά 100% από το 2015.

• Την καταβολή προστίμων από τους κατασκευαστές στην περίπτωση που δεν εκπληρώνουν τους προαναφερθέντες στόχους. Συγκεκριμένα, από το 2012 έως το 2018 θα πληρώνουν 5 ευρώ για το πρώτο γραμμάριο διοξειδίου του άνθρακα, 15 για το δεύτερο, 25 για το τρίτο και 95 για το τέταρτο και πέρα. Από το 2019 οι κατασκευαστές θα είναι υποχρεωμένοι να καταβάλουν 95 ευρώ για κάθε γραμμάριο που υπερβαίνει τους στόχους τους.

Εκπομπές από τα καύσιμα

Σύμφωνα με την αναθεωρημένη οδηγία για την ποιότητα των καυσίμων, έως το 2020 οι επιχειρήσεις καυσίμων θα πρέπει να μειώσουν κατά 10% και «όσο το δυνατό πιο σταδιακά» τις εκπομπές που οφείλονται στην εξόρυξη, την παραγωγή, περιλαμβανομένων των μεταβολών κατά τη χρήση του εδάφους, τη μεταφορά, τη διάθεση, την επεξεργασία και την καύση των καυσίμων. Επιπλέον, μια υποχρεωτική μείωση, της τάξης του 6%, σε σχέση με τα επίπεδα του 2010 θα πρέπει να επιτευχθεί από τα κράτη - μέλη έως το 2020. Παράλληλα, τα τελευταία θα μπορούν να θέσουν μεταβατικούς στόχους μείωσης: 2% έως το τέλος του 2014 και ένα επιπλέον 4% έως το τέλος του 2017.

Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

Ο γενικός στόχος περί αύξησης κατά 20% της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας έως το 2020 θα πρέπει να επιτευχθεί μέσω εθνικών στόχων, οι οποίοι παρατίθενται σε μια νέα οδηγία. Σε ό,τι αφορά τους εθνικούς στόχους της Ελλάδας και της Κύπρου, αυτοί τέθηκαν στο 18% και το 13% αντίστοιχα. Επιπλέον, έως το 2020 οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας θα πρέπει να αποτελούν τουλάχιστον το 10% της συνολικής κατανάλωσης καυσίμων όλων των μορφών μεταφορών. Κάθε κράτος - μέλος θα πρέπει, επομένως, να αυξήσει κατά 10% τη χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στον τομέα των μεταφορών.

Παρά την ψήφιση του «κλιματικού – ενεργειακού» πακέτου από το Ευρωκοινοβούλιο οι οικολογικές οργανώσεις το επικρίνουν, κυρίως για τις «εκπτώσεις» που έγιναν σε αυτό μετά τους συμβιβασμούς που επήλθαν στο Συμβούλιο Κορυφής των ηγετών της ΕΕ στις 12 Δεκεμβρίου 2008. Είναι χαρακτηριστικές οι αντιδράσεις του WWF και της Greenpeace που παραθέτουμε στη συνέχεια.

«Τον τελευταίο χρόνο συζητήθηκε σε επίπεδο ΕΕ το “ενεργειακό και κλιματικό πακέτο”, μια σειρά μέτρων για περιορισμό των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου στο εσωτερικό της Ευρώπης. Μέσα από το ενεργειακό και κλιματικό πακέτο, η ΕΕ προέβλεπε τη μείωση των εκπομπών κατά 20%, τη συμμετοχή των ανανεώσιμων πηγών κατά 20% στην τελική κατανάλωση ενέργειας και τη μη δεσμευτική εξοικονόμηση ενέργειας κατά 20%. Οι στόχοι παρέμειναν, αλλά χάθηκε η ουσία» τονίζει το WWF. «Παράλληλα με τις διαπραγμα-

«Το Ευρωπαϊκό “Πακέτο για την Ενέργεια” που ανακοινώθηκε, προβλέπει πλασματικές μειώσεις εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και δωρεάν δικαιώματα ρύπανσης για τη ρυπογόνο βιομηχανία» τόνισε σε ανακοίνωσή της η Greenpeace.

Πιο συγκεκριμένα, επισημαίνει

κτός ηλεκτροπαραγωγής- βιομηχανία (όπως τσιμεντοβιομηχανία, παραγωγή χάλυβα), θα κατανέμονται δωρεάν.

• Τα κράτη - μέλη έχουν τη δυνατότητα να χρηματοδοτήσουν σε ποσοστό 15% την κατασκευή νέων ανθρακικών μονάδων, από χρήματα που προ-

Οι στόχοι παρέμειναν αλλά χάθηκε η ουσία

τεύσεις στο Πόζναν, οι Ευρωπαίοι ηγέτες συναντήθηκαν στις Βρυξέλλες (11-12 Δεκεμβρίου) για να αποδυναμώσουν (δυστυχώς) και άλλο τα μέτρα μείωσης των εκπομπών της ΕΕ» προσθέτει η διεθνής οικολογική οργάνωση. «Είναι χαρακτηριστικό ότι οι ηγέτες της ΕΕ συμφώνησαν ότι ο περιορισμός των αερίων του θερμοκηπίου στο εσωτερικό της Ευρώπης δεν θα προέλθει από μέτρα, όπως, π.χ., εκσυγχρονισμός συστημάτων, εξοικονόμηση ενέργειας και προώθηση ανανεώσιμων πηγών, αλλά κυρίως από έργα σε τρίτες χώρες, όπως, π.χ., δημιουργία αιολικών πάρκων στην Ινδία. Με άλλα λόγια, άφεση αμαρτιών μέσω αντιστάθμισης των ρύπων σε αναπτυσσόμενες χώρες».

- προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι:

• Τα 2/3 της προβλεπόμενης μείωσης εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου έως το 2020 ουσιαστικά είναι πλασματικά αφού αφορούν στην αγορά δικαιωμάτων ρύπανσης και όχι σε πραγματική μείωση εντός της ευρωπαϊκής επικράτειας. Για ορισμένες χώρες μάλιστα η πλασματική μείωση είναι ακόμα μεγαλύτερη!

• Το 70% των δικαιωμάτων ρύπανσης στην ηλεκτροπαραγωγή στην Πολωνία και τα βαλτικά κράτη θα κατανέμονται δωρεάν από το 2013 (με σταδιακή μείωση έως το 2020), αντί της αρχικά προτεινόμενης πλήρους δημοπράτησης.

• Το 95% των δικαιωμάτων ρύπανσης για την υπόλοιπη –ε-

έρχονται από τη δημοπράτηση των δικαιωμάτων ρύπανσης. Ταυτόχρονα, δε γίνεται η παραμικρή αναφορά στην υποχρεωτική οικονομική ενίσχυση των αναπτυσσόμενων κρατών.

Η Greenpeace πιστεύει ότι δυστυχώς η Ευρώπη μετατράπηκε σε έρμαιο των προθέσεων της Πολωνίας, της Ιταλίας, της Γερμανίας και της Γαλλίας και κρύφτηκε πίσω από το πρόσχημα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, την ώρα που ο πλανήτης τη χρειάζεται περισσότερο. «Είναι ντροπή για την Ευρώπη -καταλήγει- να κάνει πίσω στα μέτρα για την προστασία του κλίματος, για τα οποία η ίδια θριαμβολογούσε μόλις πριν από ένα έτος».

Νίκος Πέρπερας

Η κλιματική αλλαγή ενισχύει τη μετανάστευση

Η κλιματική αλλαγή, εκτός από τη σοβαρή περιβαλλοντική διάσταση, έχει πολυπληθείς οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις, οι οποίες δεν έχουν ακόμη αναλυθεί και εξειδικευτεί επαρκώς, με εξαίρεση ορισμένες μελέτες

ντελεσθείσα καταστροφή και όσο περισσότερες οικονομικές δυνατότητες διαθέτει η πληγένσα περιοχή για να ανακάμψει, τόσο συντομότερη είναι η επάνοδος στον πληγέντα τόπο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτού του είδους μετα-

τους κατοίκους αυτών των περιοχών να επιλέγουν να μεταναστεύσουν σε άλλες χώρες. Λόγω του έμμεσου χαρακτήρα αυτού του τύπου μετανάστευσης δεν υπάρχει κάποιο ειδικό νομικό πλαίσιο που να διευκολύνει τη νόμιμη εγκατάσταση των ανθρώπων αυτών σε κάποια άλλη χώρα, καθώς δεν υπάρχει νομική θεσμοθέτηση της έννοιας του περιβαλλοντικού μετανάστη.

Ο αριθμός των ανθρώπων που

μελέτη του φαινομένου της περιβαλλοντικής μετανάστευσης και να προσδιοριστούν τα ποιοτικά και ποσοτικά του χαρακτηριστικά, παίρνοντας υπόψη τα νέα δεδομένα και ενδεχόμενες συνεργίες οικονομικο-κοινωνικές που επιδιδνώνουν την κατάσταση.

Η ανάπτυξη προγραμμάτων συνεργασίας και ανταλλαγής τεχνολογίας ανάμεσα στις ανεπτυγμένες και τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες που πλήττονται από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, μπορεί να συμβάλει, αν μη τι άλλο, στην άμβλυση των μεταναστευτικών πιέσεων αυτού του τύπου. Σ' ό,τι αφορά στο νομικό σκέλος θα πρέπει να υπάρξει νομική έκφραση της έννοιας του περιβαλλοντικού μετανάστη, ώστε να διευκολύνονται οι οδοί της νόμιμης μετανάστευσης για τους ανθρώπους αυτούς στις χώρες υποδοχής.

Η περιβαλλοντική μετανάστευση είναι ένα θέμα που μας αφορά όλους και αποτελεί ηθική μας υποχρέωση, όχι απλώς να αναδείξουμε

για τα οικονομικά της κλιματικής αλλαγής, με προεξάρχουσα την Έκθεση Stern (2007). Σύμφωνα με στοιχεία της Διακυβερνητικής Επιτροπής της Σύμβασης για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC) του ΟΗΕ, μέχρι το 2050 θα μετακινηθούν εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής περίπου 135 εκατ. άνθρωποι.

Η μετανάστευση που σχετίζεται με την αλλαγή του κλίματος, η οποία εκδηλώνεται με ακραία καιρικά φαινόμενα, φυσικές καταστροφές, ερημοποίηση κ.ά., μπορεί να είναι εσωτερική ή εξωτερική.

Η πρώτη συντελείται συνήθως στο εσωτερικό της χώρας, ενδεχομένως προς συγγενικά ή φιλικά πρόσωπα. Όσο μικρότερη είναι η συ-

νάστευσης αποτελεί η περίπτωση των πυρκαγιών του 2007 στην Πελοπόννησο, όταν πληγέντες από τις πυρκαγιές μετοίκησαν προσωρινά ή μόνιμα κατευθυνόμενοι προς γειτονικές περιοχές εντός της χώρας. Ανάλογη περίπτωση ήταν αυτή του τυφώνα «Κατρίνα» στη Νέα Ορλεάνη των ΗΠΑ.

Η εξωτερική μετανάστευση συμβαίνει όταν στις χώρες αποστολής μεταναστών η ζωή γίνεται βαθμιαία δυσκολότερη λόγω καταστροφής της πρωτογενούς οικονομίας (γεωργία, αλιεία, κτηνοτροφία), λόγω φαινομένων ερημοποίησης, αδυναμίας πρόσβασης σε ασφαλές πόσιμο νερό και γενικότερης εκπτώχευσης, με αποτέλεσμα πολλοί από

μεταναστεύουν υπό αυτές τις συνθήκες δεν μπορεί εκ των προτέρων να υπολογιστεί με ακρίβεια. Η απάντηση στο πρόβλημα έγκειται στην άρση των αιτίων που οδηγούν τους ανθρώπους να εγκαταλείψουν τις εστίες τους, καθώς η γη τους δεν μπορεί να τους συντηρήσει. Για να γίνει αυτό είναι αναγκαίο να υπάρξει

το πρόβλημα ή να το αναλύσουμε στα επιμέρους σημεία του, αλλά και να αναπτύξουμε τις δράσεις εκείνες οι οποίες θα επιτρέψουν στις μελλοντικές γενιές να μείνουν στον τόπο καταγωγής τους και να απολαύσουν το περιβάλλον τους με τους ίδιους ή και καλύτερους ακόμη όρους από ό,τι οι σημερινές γενιές. ■